

Włodzimierz Trzebny

Ośrodek Informacji Naukowej PAN

Poznań

BAZY DANYCH DLA BIOTECHNOLOGII

WPROWADZENIE

Na rozwój biotechnologii coraz większy wpływ będzie miała informacja. Obecnie biotechnologia jest dziedziną wiedzy w dużej mierze uzależnioną od przemysłu, który z kolei potrzebuje szybkiej i wyczerpującej informacji. Oprócz uzyskania niezbędnych wiadomości na temat literatury naukowej, równie ważnym elementem jest informacja dotycząca rozwiązań technicznych i technologicznych, patentów oraz informacji na temat wszystkich zagadnień związanych z produkcją i handlem.

Szybkie uzyskanie pożądaných informacji jest obecnie możliwe, dzięki opracowywaniu licznych baz danych. Opublikowany w roku 1985 przez Stowarzyszenie Bibliotek Amerykańskich (American Library Association) oraz wydawnictwo Elsevier Science Publishers - katalog, zawiera charakterystykę 2805 baz danych. W lipcu 1987 r. został opublikowany katalog baz danych, wydany przez Elsevier Science Publishers, w którym przedstawiono 795 baz danych dotyczących nauk przyrodniczych (life sciences), biomedycyny, ochrony zdrowia i pokrewnych dziedzin nauki w tym 148 baz danych dostępnych w trybie konwersacyjnym.

Niezależnie od możliwości dostępu do baz danych w trybie konwersacyjnym (on-line), z wielu baz danych można korzystać w trybie wsadowym (off-line) lub przy zastosowaniu systemu

CD-ROM (compact disc - read only memory czyli płyta kompaktowa - pamięć tylko do czytania).

Bazy danych można podzielić na trzy rodzaje:

- 1) ukierunkowane na jedną dziedzinę wiedzy,
- 2) transdyscyplinarne, tworzone w aspekcie jednej dziedziny wiedzy,
- 3) wielodzielzinowe.

Kolejno bazy danych mogą występować jako dokumentacyjne (zwane bibliograficznymi) oraz faktograficzne (skierowujące).

W niniejszym artykule opisano bazy ukierunkowane i transdyscyplinarne, zarówno dokumentacyjne jak i faktograficzne.

I. Bazy danych ukierunkowane dotyczące biotechnologii:

A. Bazy danych dokumentacyjne

ABSTRACTS IN BIOCOMMERCE

Producent - Biocommerce Data Ltd., Slough, Wielka Brytania.

Zakres tematyczny danych w bazie - wszelkie doniesienia mające charakter handlowy oraz przemysłowy w biotechnologii, handlowe aspekty nauki.

Zasięg czasowy - od 1979 r. do chwili obecnej.

Przybliżona wielkość bazy - 50 000 rekordów.

Częstotliwość aktualizacji - dwa razy w miesiącu.

Średnia wielkość uzupełnień bazy w skali rocznej - 6500 rekordów.

Nośnik - taśmy magnetyczne.

Możliwość wyszukiwania informacji - w trybie on-line.

Organizacje udostępniające informacje - DIALOG

INFORMATION SERVICES INC., Palo Alto, CA, USA; DATA - STAR,
Radio-Suisse Ltd., Bern, Szwajcaria.

Publikacje wydawane w oparciu o zbiory bazy - Abstracts
in Biocommerce - wersja drukowana, 2 razy w miesiącu.

Język dokumentów źródłowych - angielski.

BIOBUSINESS

Producent - Bio-Sciences Information Service (BIOSIS)
Philadelphia, PA, USA.

Baza danych jest wynikiem wieloletnich badań i współpracy
dwóch firm: Bio Sciences Information Service (BIOSIS) oraz
Information Access Company (IAC).

Zakres tematyczny danych w bazie - inżynieria genetyczna,
bioprzetwarzanie, enzymy, technologia leków na drodze
rekombinacji DNA, farmaceutyki, badania, produkcja i
testowanie nowych leków; technologia lekarska i
oprzyrządowanie; rolnictwo: ekonomiczne implikacje produkcji
zwierzęcej i roślinnej, zwalczanie szkodników; energia i
ochrona środowiska, oczyszczanie ścieków, zanieczyszczenia,
zarządzanie zasobami; żywność i napoje: przemysłowa
mikrobiologia, technologia żywności, przetwórstwo i
magazynowanie.

W bazie danych dokumentowanych jest przeszło 1100
czasopism dotyczących nauk przyrodniczych oraz wszystkich
dziedzin zarządzania przemysłem: artykuły, komunikaty
badawcze, nowe produkty, artykuły przeglądowe, patenty i
sprawozdania z kongresów i konferencji.

Zasięg czasowy - od 1985 r., do chwili obecnej.

Wielkość bazy - 30 000 rekordów (1985).

Częstotliwość aktualizacji - co miesiąc.

Średnia wielkość uzupełnień bazy w skali rocznej - 30 000 rekordów.

Nośnik - taśmy magnetyczne.

Możliwość wyszukiwania informacji - w trybie on-line.

Typ rekordu - bibliograficzny.

Elementy rekordu - numer akcesyjny, oryginalny tytuł dokumentu w języku angielskim, autorzy, pełny tytuł czasopisma (publikacji), dane dotyczące źródła, język publikacji, kod pojęciowy (concept codes) - pięciocyfrowy kod indeksowy stosowany do szerokiej identyfikacji zakresu przedmiotu. Poza tym w około 65% rekordach podaje się dodatkowe informacje - streszczenia i deskryptory.

Organizacje udostępniające informacje - DIALOG INFORMATION SERVICES INC., Palo Alto, CA, USA; DATA-STAR, Radio Suisse Ltd., Bern, Szwajcaria; MEAD DATA CENTRAL, Dayton, OH, USA.

Materiały instruktażowe - Bio Business Search Guide.

BIOTECHNOLOGY ABSTRACTS

Producent - Derwent Publication Ltd., Wielka Brytania.

Zakres tematyczny danych w bazie - wszystkie dziedziny biotechnologii począwszy od manipulacji genetycznej poprzez inżynierię i fermentację biochemiczną do procesów produkcyjnych, przemysłowego zastosowania mikroorganizmów, enzymów, kultur komórkowych, hodowli roślin, hybrydyzacji komórek i usuwania ścieków przemysłowych.

W bazie danych dokumentowanych jest 1000 najważniejszych w świecie czasopism naukowych i technicznych, sprawozdań z konferencji i raportów z zebrań, ponadto patenty publikowane przez 15 największych urzędów patentowych.

Zasięg czasowy - od 1982 r. do chwili obecnej.

Wielkość bazy - 55 000 rekordów (styczeń 1987).

Częstotliwość aktualizacji - co miesiąc.

Średnia wielkość uzupełnień bazy w skali rocznej - 13 000 rekordów.

Nośnik - od stycznia 1987 r. taśmy magnetyczne, przysposobalnie od 1988 r. w systemie CD-ROM.

Możliwość wyszukiwania informacji - w trybie on-line.

Typ rekordu - bibliograficzny.

Elementy rekordu - numer akcesyjny, oryginalny, tytuł dokumentu w języku angielskim, język publikacji, autorzy i ich adresy, dane dotyczące źródła, ewentualnie dane patentu, słowa kluczowe, streszczenia (do 200 słów).

Organizacja udostępniająca informacje - SDC - ORBIT Search Service, CA, USA.

Materiały instruktażowe - On-line Users Manual; Thesaurus.

Publikacje wydawane w oparciu o zbiory bazy - Biotechnology Abstracts - wersja drukowana, miesięcznik od roku 1982.

CAMBRIDGE SCIENTIFIC ABSTRACTS LIFE SCIENCES COLLECTION

Producent - Cambridge Scientific Abstracts Life Sciences Collection.

Zakres tematyczny - biochemia, aminokwasy, peptydy i białka, membrany biologiczne, kwasy nukleinowe, biotechnologie, tkanki zwapniałe, chemorecepcja, ekologia, genetyka, immunologia, mikologia, przemysłowa i stosowana mikrobiologia, toksykologia, wirusologia. W bazie danych dokumentów jest ponad 500000 reaktywnych i jądrowych czasopiśmie, książek, monografiach, sprawozdaniach z konferencji, międzynarodowych patentów i danych statystycznych.

Zasięg czasowy - od 1982 r. do chwili obecnej.

Wielkość bazy - ponad 500 000 rekordów (1986 r.).

Częstotliwość aktualizacji - kwartalnie.

Średnia wielkość uzupełnień bazy w skali rocznej - ponad 98 000 rekordów.

Nośnik - CD-ROM. Możliwość wyszukiwania informacji - w systemie CD-ROM.

Typ rekordu - bibliograficzny.

Elementy rekordu - pełne dane bibliograficzne i streszczenie.

Organizacja udostępniająca informacje - Microinfo Ltd., Alton, Wielka Brytania.

Publikacje wydawane w oparciu o zbiory bazy - wersja drukowana 18 czasopism wydawanych przez Cambridge Scientific Abstracts.

CURRENT BIOTECHNOLOGY ABSTRACTS

Producent - The Royal Society of Chemistry, The University Nottingham, Wielka Brytania.

Zakres tematyczny - manipulacja genetyczna, przeciwciała monoklonalne, enzymologia, białka pojedynczej komórki, technika fermentacji, farmaceutyki, wytwarzanie energii, rolnictwo, przemysł chemiczny, żywność, nowości z przemysłu, problemy prawne, nowości dotyczące bezpieczeństwa.

Dokumenty dla bazy są wybierane z ponad 200 czasopism źródłowych, patentów i książek.

Zasięg czasowy - od 1983 r. do chwili obecnej.

Wielkość bazy - ponad 11 000 rekordów (1985).

Częstotliwość aktualizacji - co miesiąc.

Średnia wielkość uzupełnień bazy w skali rocznej - 5000

rekordów.

Nośnik - taśmy magnetyczne.

Możliwość wyszukiwania informacji - w trybie on-line.

Typ rekordu - bibliograficzny.

Elementy rekordu - numer akcesyjny, tytuł dokumentu, autorzy i ich adresy, pełny tytuł dokumentu, dane dotyczące źródła, język publikacji, deskryptory, streszczenie.

Organizacja udostępniająca informacje - PERGAMON INFOLINE Ltd., London, Wielka Brytania.

RSWT. (Fizyko-chemiczna biologia i biotechnologia)

Producent - Vsechsojuznyj Institut Naucznoej i Techniczeskoj Informacji, Moskwa, ZSRR.

Zakres tematyczny, chemia bioorganiczna, biologia molekularna, biofizyka, biochemia, immunologia molekularna i komórkowa, biotechnologia, ogólne problemy fizyko-chemicznej biologii i biotechnologii.

Dokumenty do bazy są wybierane z artykułów z czasopism (89,1%), artykułów z prac zbiorowych (9,1%), patentów (1,0%), książek (0,5%), zdeponowanych rękopisów (0,3%), napływających z 130 krajów świata w 66 językach.

Zasięg czasowy - od 1982 r. do chwili obecnej.

Wielkość bazy - 115 000 rekordów (V.1985 r.).

Częstotliwość aktualizacji - co miesiąc.

Średnia wielkość uzupełnień bazy w skali rocznej - ok. 40 000 rekordów.

Nośnik - taśmy magnetyczne.

Możliwość wyszukiwania informacji - w trybie on-line.

Typ rekordu - typ BK (pełne opisy bibliograficzne + słowa kluczowe).

Organizacja udostępniająca informacje - Vsechsojuznyj
Institut Naucznoy i Technicheskoy Informacji, Moskwa, ZSRR.

Publikacje wydane w oparciu o zbiory bazy - RSWT
Fizyko-chemiczna biologia i biotechnologia, wersja
drukowana.

Język bazy - podwójny alfabet (cyrylica i łaciński),
opisy dokumentów i słowa kluczowe podane w języku rosyjskim,
tytuły dokumentów w językach angielskim, francuskim i
niemieckim występują w wersji oryginalnej, a pozostałe
tłumaczone są na język rosyjski.

Materiały instruktażowe - poradnik dla użytkownika, wykaz
komend, zalecenia do formułowania i korekty profili, wykaz
słów kluczowych, słowniki deskryptorów, rubrykatory.

TELEGEN

Producent - Environment Information Center Inc, New York,
N.Y., USA.

Zakres tematyczny - inżynieria genetyczna i
biotechnologia. Dokumenty pochodzą z około 7000 źródeł z
całego świata z naukowych i technicznych czasopism,
sprawozdań z kongresów i konferencji, raportów towarzystw
handlowych, rządowych oraz niezależnych laboratoriów.

Zasięg czasowy - od 1973 r. do chwili obecnej.

Wielkość bazy - 8 000 rekordów (1985).

Częstotliwość aktualizacji - co miesiąc.

Nośnik - taśmy magnetyczne.

Możliwość wyszukiwania informacji - w trybie on-line.

Typ rekordu - bibliograficzny.

Organizacja udostępniająca informacje - DIALOG
INFORMATION SERVICES Inc., Palo Alto, CA, USA.

Publikacje wydawane w oparciu o zbiory bazy - Telegen Reporter, wersja drukowana.

B. Bazy danych faktograficzne

Poniżej zestawiono najważniejsze ukierunkowane, faktograficzne bazy danych.

AIDS

Baza danych produkowana przez Bureau of Hygiene and Tropical Diseases, London, Wielka Brytania. Baza dostępna w trybie on-line przez organizację DATA-STAR, Radio Suisse Ltd., Bern, Szwajcaria.

ATCC

Baza produkowana przez American Type Culture Collection, Rockville, MA, USA.

Zakres tematyczny - opisy kultur komórek, pierwotniaków, glonów i grzybów.

Dostęp do bazy przez sieć CODATA (Committee on Data for Science and Technology).

CFISM

Francuska baza danych dotycząca szczepów mikroorganizmów, produkowana przez INRA, Institut National Agronomique, Paris, Francja.

ENZIDEX

Baza produkowana przez Biocatalysts Ltd., Pontypridd.,
Wielka Brytania.

Zakres tematyczny - enzymy.
25 000 szczepów grzybów,
1000 szczepów drożdży, 1000 szczepów Actinomyces. Dostęp

GENBANK

Producent - National Institutes of Health, Bethesda, MD.,
USA.

Zakres tematyczny - sekwencje DNA.
Biology Laboratory,
Heidelberg, RFN.

Hybridoma Databank

Producent - Universite de Nice / CODATA, Nice, Francja.

In Vitro Conservation Database

Producent - International Board for Plant Genetic
Resources, Roma, Italia.

Zakres tematyczny - baza danych technik kultur tkankowych
roślin.

MICIS

Producent - Laboratory of the Government Chemist, London,
Wielka Brytania.

Zakres tematyczny - baza dotyczy serwisu informacyjnego
mikroorganizmów.

MIRDAB

Producent - Elsevier Science Publishers, Amsterdam,
Holandia.

Zakres tematyczny - zasoby mikrobiologiczne.

NCC

Producent - Centraalbureau voor Schimmel-Cultures, Baarn, Holandia.

Zakres tematyczny - kolekcja 26 000 szczepów grzybów, 3500 szczepów drożdży, 1000 szczepów Actinomycetes. Dostęp do bazy w trybie on-line.

Nucleic Acid Data Library

Producent - European Molecular Biology Laboratory, Heidelberg, RFN.

Zakres tematyczny - dane dotyczące kwasów nukleinowych.

PG - Trans

Producent - Computer Science Unit, Institut Pasteur, Paris, Francja.

Zakres tematyczny - bank danych sekwencji białek.

PHIND (Pharmaceutical and Healthcare News Database)

Producent - Datastar Marketing, London, Wielka Brytania.

Zakres tematyczny - zawiera pełne teksty czasopism SCRIP (przemysł farmaceutyczny), CLINICS (diagnostyka), ANIMAL PHARM (zdrowie zwierząt) oraz AGROW (środki chemiczne stosowane w rolnictwie). Baza dostępna w trybie on-line.

SWISS - PROT

Producent - Department de Biochimie Medical, Universite de Geneve, Geneve, Szwajcaria.

Zakres tematyczny - dane dotyczące sekwencji białek.

II. Bazy danych transdyscyplinarne

Bazy danych dokumentacyjne

AGRIS

Producent - Food and Agriculture Organisation of the United Nation (FAO), Roma, Italia.

Zakres tematyczny - rolnictwo i gospodarka żywnościowa.

Dokumentowane są artykuły z czasopism książki, materiały konferencyjne, patenty, normy, dysertacje, sprawozdania i inne dokumenty rządowe.

Zasięg czasowy - od 1975 r. do chwili obecnej.

Przybliżona wielkość bazy - 1 120 000 rekordów (XII 1984)

Częstotliwość aktualizacji - co miesiąc.

Średnia wielkość uzupełnień bazy w skali rocznej - 120 000 rekordów.

Nośnik - taśmy magnetyczne. Możliwość wyszukiwania informacji - w trybie wsadowym (off-line) oraz w trybie on-line.

Typ rekordu - bibliograficzny.

Organizacja udostępniająca informacje - DIALOG INFORMATION SERVICES Inc., Palo Alto, CA. USA.

BIOSIS PREVIEWES

Producent - Bio-Sciences Information Service (BIOSIS) Philadelphia, PA, USA.

Zakres tematyczny - dane w bazie obejmują wszystkie dziedziny nauk biologicznych i badań medycznych. Dokumentowanych jest ponad 9000 czasopism oraz wydawnictw zwartych, książek i monografii, patentów, komunikatów z badań, sprawozdań z konferencji, kongresów i sympozjów.

Zasięg czasowy - od 1969 r. do chwili obecnej.

Wielkość bazy - ponad 5 000 000 rekordów (1986)

Częstotliwość aktualizacji - 2 razy w miesiącu.

Średnia wielkość uzupełnień bazy w skali roku - ok. 250 000 rekordów.

Nośnik - taśmy magnetyczne.

Możliwość wyszukiwania informacji - w trybie wsadowym (off-line) oraz w trybie on-line.

Typ rekordu - bibliograficzny.

Elementy rekordu - pięciodzaniowy unikalny identyfikator dokumentu (Coden), pełny tytuł dokumentu (i skrót tytułu), pełny opis bibliograficzny, deskryptory, pięciodzaniowe kody CROSS, kody taksonomiczne, adres pierwszego autora z listy. Każdy element rekordu może być wykorzystany jako element wyszukiwawczy.

Organizacje udostępniające informacje - DIALOG INFORMATION SERVICES Inc., Palo Alto, CA, USA; DATA-STAR, Radio Suisse Ltd., Bern, Szwajcaria.

Materiały instruktażowe - "BIOSIS Search Book", "Master Index", "Concept Code", "Biosystematic Code".

Publikacje wydawane w oparciu o zbiory danych - "Biological Abstracts" oraz "Biological Abstracts / RRM" (Reportes, Reviews, Meetings) w wersji drukowanej.

CA SEARCH

Producent - Chemical Abstracts Service, Columbus, OH., USA.

Zakres tematyczny danych w bazie - obejmuje wszystkie dziedziny biochemii, chemii nieorganicznej, organicznej i fizycznej, chemii stosowanej, chemii wielkocząsteczkowej,

inżynierii chemicznej. *on Service - materiały informacyjne.*

Dokumentowane są artykuły z około 14 000 czasopism naukowych i technicznych, patenty, raporty techniczne, dysertacje, sprawozdania z konferencji, kongresów i sympozjów, książek.

Zakres czasowy - od 1967 r. do chwili obecnej.

Wielkość bazy - ponad 6 600 000 rekordów (XII.1984).

Częstotliwość aktualizacji - 2 razy w miesiącu. *Books and*

Średnia wielkość uzupełnień bazy w skali roku - 460 000 rekordów. *Information Network Europe - materiały*

Nośnik - taśmy magnetyczne.

Możliwość wyszukiwania informacji - w trybie wsadowym (off-line) oraz w trybie on-line. *Informacyjne*

Typ rekordu - bibliograficzny. *8. 11.*

Elementy rekordu - pełny opis bibliograficzny, dokumenty źródłowe są podane w ponad 50 językach, opisy dokumentów w języku angielskim. Ponadto podana jest charakterystyka treści w postaci słów kluczowych. Rekord zawiera numer sekcji i podsekcji oraz numer abstraktu publikowanego w wersji drukowanej Chemical Abstracts.

Organizacja udostępniająca informacje - DIALOG INFORMATION SERVICES Inc., Palo Alto, CA. USA.

Publikacje wydawane w oparciu o zbiory danych - "Chemical Abstracts" w wersji drukowanej 2 razy w miesiącu.

Literatura:

Artowicz E., Zagadnienia Informacji Naukowej 1986, nr 2, s. 137.

ASSISTENT - Bazy danych WINITI na taśmach magnetycznych, Moskwa 1985.

BioCommerce Data Ltd., - materiały informacyjne.

Biosciences Information Service - materiały informacyjne.

Chemical Abstracts Service - materiały informacyjne.

Derwent Publications Ltd., - materiały informacyjne.

DIALOG - Database Catalog 1985.

EBIP News, nr 11, September 1986.

EBIP News, nr 13, March 1987.

Elsevier Science Publishers, New and Forthcoming Books and Journals, July 1987.

Microbial Information Network Europe - materiały informacyjne.

Microinfo Ltd., - materiały informacyjne.

Pergamon - Infoline - materiały informacyjne.

Popowska H., APID 1987, nr 1, s. 11.

Wakeford R., Trends in Biotechnology 1987, vol. 5, s. 120.